

ὁ Πηγάς (1593) Θεοδώρῳ τῷ βασιλεὶ Μοσχοβίας ἐπέξελλε: « Κατά-
στησον παρά σοι, βασιλεῦ, Φροντιστήριον μαθημάτων Ἑλληνικῶν,

ἀξιώσεων ἐπελάβετο τῶν ἀρχαίων καὶ ἐπιμόνων αὐτῆς προθέσεων κατὰ τῆς
ἡμετέρας Ἐκκλησίας· ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας Βασιλεῦ τοῦ Ἰωάννου, οἱ Πάπαι
Λέων ὁ X καὶ Κλήμης ὁ VII, πρέσβυν μετὰ πρέσβυν ἀπέστειλλον εἰς
Μόσχαν προτρέφοντες εἰς τὴν μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἔνωσιν· ἰδίως
ἐπὶ μακρὸν διέμεινεν ἐν Μόσχᾳ ὁ Ἐξαρχος τοῦ Πάπα Νικόλαος Σχομβέρ-
γος, γράφων καὶ διαδιδούς ἐν τῷ λαῷ διάφορα συγγράμματα ὑπὲρ τῆς
ἑαυτοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἐξαπατῶν οὕτω τοὺς ἀπρονοήτους. Τέλος ἡ τῶν
λουδαϊζόντων αἵρεσις, καίπερ τέλειον κατεκρίθη ὑπὸ τῆς ἐν ἔτει 1504 γενο-
μένης Συνόδου, καὶ ἐπαύσατο ἀναφανδὸν διαδιδόμενη, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ
εὑρίσκειν ὑπερμάχους τινάς καὶ εἶχεν ἔτι ἱκανοὺς ὁπαδοὺς. Ἄλλ' ἀσυγκρίτως
δεινότερον, ἢ ἐξ ἀπασῶν τῶν ἔξωθεν τούτων ἐπιβρόων, ἡ Ῥωσσία ἔπασχεν
ἐξ ἰδίας νόσου, ὑφ' ἧς ἀπὸ πολλοῦ μὲν ἦν προσβεβλημένη, τότε δμως ἐξι-
κνεῖτο αὕτη εἰς τὸν ἔσχατον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς βαθμὸν. Κατὰ τὴν XVI
Ἐκατονταστηρίδα ἐν πλήρει τῇ δυνάμει αὐτῶν ἤρξαντο ἀναφαινόμενοι οἱ
ὀλέθριοι καρποὶ τῆς ἀμαθείας, ἐν ᾗ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον διετέλει ὁ Ῥωσσικὸς
λαὸς· ὑπέμετρος ἐξασθένησις τῆς ἠθικῆς ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι, πληθὺς
δαισιδαμονικῶν, ἀνυποστάτων ἐκκλησιαστικῶν ἐθιμοταξιῶν, ἀναδιβάσθεισῶν
εἰς βαθμὸν δογματικῆς βαρύτητος, ψευδεῖς ἐρμηνεῖαι περὶ ἱερῶν προσώπων
καὶ ἀντικειμένων, γέμουσαι παραλόγων φαντασιοκοπημάτων, ἅπερ δμως ὁ
ἀμαθῆς λαὸς ἀνεγίνωσκε καὶ ἐτίμα ὡς τὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς βιβλία, πο-
λυάριθμα παχυλὰ λάθη ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς καὶ λειτουργικοῖς βιβλίοις, δια-
στρέφοντα τὴν ἀγνότητα τῆς ἀληθοῦς πίστεως, — πάντα ταῦτα τὰ σπέρματα
τοῦ ἀναφανέντος ἀκολούθως σχίσματος ἦσαν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ πληρέ-
στατα ἤδη ἀνεπτυγμένα, καὶ παρεσκευασμένα, ὅπως παραγάγῃσι τὸν πικρὸν
καὶ φοβερὸν τοῦτον καρπὸν τῆς ἀμαθείας.

Ἐν τοιαύτῃ δυσχερεῖ ἐποχῇ ἀφίκετο παρ' ἡμῶν ἐξ Ἑλλάδος ὁ διάσημος
οὗτος καὶ πολυτίτωρ ἀνὴρ, ὁ ὅσιος Μάξιμος. (ἀφίκετο εἰς Ῥωσσίαν τῷ
1548). Ἡ ὀρθόδοξος Ἑλλάς ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ παρέσχε τῇ ἡμετέρᾳ
Ἐκκλησίᾳ τὴν κυριωτέραν σύμπραξιν πρὸς υπεράσπισιν τῆς πίστεως, ἣν
παρέδωκε μὲν ἡμῖν, ἀλλ' ἦτις ἐν τοῖς χαλεποῖς τούτοις καιροῖς ἤρξατο κα-
θυποδαλλομένη ὑπὸ τοιοῦτους κινδύνους. Ὁ Ἕλληνας Μάξιμος ἦν ὁ σταθε-
ρώτατος καὶ θερμώτατος ζηλωτὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνοανατολικῆς Πίστεως.
Ὡσανεὶ προαισθανόμενος τὴν μέλλουσαν αὐτοῦ διακονίαν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ
ταύτῃ πίστει καὶ Ἐκκλησίᾳ ὁ Μάξιμος ἐκ νεαρᾶς ἔτι ἡλικίας, μὴ ἐπαρκού-
μενος ἐν μόνῃ τῇ παιδείῳ, ἣν ἡ πατρίς ἠδύνατο, ἵνα παράσῃ αὐτῷ, ἀπε-
δήμησεν εἰς Εὐρώπην, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ μορφωθῆναι διὰ παντοίων ἐπι-